

τα μανταμαδιωτκα

ΤΕΥΧΟΣ 12—13 ΧΡΟΝΟΣ Γ'
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ
ΑΘΗΝΑ 1981

ΣΕΛΙΔΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ

Συνέχεια από τό προηγούμενο τεύχος

Στή σειρά τών άρθρων αὐτῆς τῆς στήλης τοῦ περιοδικοῦ μας ἐξαντλήσαμε ὡς τώρα τίς πληροφορίες πού μᾶς δίνει τό κείμενο τοῦ μητροπολίτη Μηθύμνης Γαβριήλ καί τό ὅποιο ἀπ' ὅ,τι ξέρω ἀποτελεῖ τήν πρώτη γραπτή μαρτυρία γιά τό χωριό μας. Βέβαια τίποτα δέν ἀποκλείει νά ἔλθει στό φῶς καί κάποια ἄλλη πηγή πού νά μᾶς δίνει πληροφορίες ἀνάλογες ἢ καί περισσότερο ἀναλυτικές· ἀλλά ὡς τότε καί ἀφοῦ ὑπηρετοῦμε τήν ἱστορική ἐπιστήμη πρέπει νά περιοριστοῦμε σέ ὅ,τι διαθέτουμε καί πάνω σ' αὐτό νά στηρίξουμε τά συμπεράσματά μας.

Συνεχίζοντας τήν περιδιάβασή μας στούς περασμένους αἰῶνες καί ἰδίως στούς παλαιότερους, πολλές φορές, καί γιά διάφορα θέματα δέν ἔχουμε στά χέρια μας ὑλικό πού νά συνδέει τά προηγούμενα μέ τά ἐπόμενα ἄμεσα, ἢ ἔχουμε τέτοιο ὑλικό πού ὁμως θεωρεῖται ἀνιστόρητο ἀφοῦ στηρίζεται σέ θρύλλους καί παραδόσεις καί ἄρα δέν ἔχει καμμιά ἱστορική προοπτική· ἀντίθετα μάλιστα εἶναι γέννημα ἄλλων καταστάσεων καί ἄλλους σκοπούς ἐξυπηρετεῖ.

Τό ἴδιο συμβαίνει καί μέ τήν ἱστορία τοῦ χωριοῦ μας, ἂν τελικά μπορούμε νά μιλοῦμε γιά τήν ἱστορία ἑνός χωριοῦ, χωρίς νά ἔχουμε ὑπόψη μας τό γενικότερο ἱστορικό χῶρο, πού στήν περίπτωσή μας εἶναι τό Α. Αἰγαῖο καί τό νησί μας εἰδικότερα, ἀλλά καί ὀλόκληρη ἡ Ὀθωμανική Αὐτοκρατορία, ἂν λάβουμε ὑπόψη μας ὅτι ὡς τό 1912 ὅλος αὐτός ὁ χῶρος βρισκόταν ὑπό τήν ἐνιαῖα Σουλτανική διοίκηση.

Πάντως ἀπό ὅλα τά στοιχεῖα πού ἔχουμε, φαίνεται ὅτι ἡ δραστηριότητα τών κατοίκων τοῦ χωριοῦ μας ἔχει στενή σχέση καί συνδέεται ἄμεσα μέ τήν ὑπαρξη τοῦ Ταξιάρχη. Αὐτό εἶναι δεκτό ἐκ τών πραγμάτων γιατί οἱ πηγές πού διαθέτουμε εἶναι πάντα μονόπλευρες: δηλαδή γιά ἕνα μοναστήρι, τό ὅποιο στούς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας εἶναι μιά πρότυπη κοινότητα ἄριστα συγκροτημένη ἀπό ἄποψη οἰκονομική καί ὀργανωτική, εἶναι φυσικό νά ἔχουμε πληροφορίες ἀπό ἐγγραφα, ἐπιγραφές, βιβλία κλπ. Ἐνῶ ὁ λαϊκός ἄνθρωπος παραμένει κατά κανόνα βουβός μπροστά στά γεγονότα καί μόνο σέ σπάνιες περιπτώσεις ἔχουμε καί τή δική του μαρτυρία, πού πάντα σχεδόν εἶναι μαρτυρία ὄχι ἄμεση ἀλλά μέσω κάποιου ἄλλου, κάποιου γραμματισμένου.

Ἔτσι ἡ ἔρευνά μας στή συνέχεια πρέπει νά περιοριστεῖ στίς ἀναφορές πού γίνονται γιά τό μοναστήρι τοῦ Ταξιάρχη καί ἀπό ἐκεῖ ρωτώντας τά ἐγγραφα γιά πράγματα πού ὁ συντάκτης τους δέν εἶχε κόν τό μυαλό του ὅταν τά ἔγραφε, νά ἀντλήσουμε πληροφορίες καί γιά τή ζωή τών ἀνθρώπων τοῦ χωριοῦ μας καί τίς καθημερινές τους ἀσχολίες σ' ὅλα τά ἐπίπεδα, οἰκονομικά, πολιτιστικά, κοινωνικά.

Πρέπει λοιπόν νά έρευνήσουμε στό άρχεϊο τής μονής τών Ταξιαρχών, όπως π.χ. μπορούμε νά κάνουμε γιά τό άρχεϊο τής μονής του Λειμώνος καί τή βιβλιοθήκη τής ίδιας μονής, τά όποια είναι άνοιχτά σέ κάθε έπιστημονική ζήτηση καί είναι ένας από τούς λόγους πού τό μοναστήρι αυτό απέκτησε πανελλήνια φήμη καί ξεπέρασε τό τοπικιστικό πλαίσιο.

Βέβαιο είναι, ότι ό Ταξιάρχης έπρεπε νά διαθέτει πλούσιο καί καλά όργανωμένο άρχεϊο, άφου καί παλιό μοναστήρι είναι, καί λατρευτικό κέντρο ύπηρε, καί τό σπουδαιότερο δέ γνώρισε μεγάλες καταστροφές, όπως πολλά άλλα μοναστήρια του έλληνικού χώρου. Έπιπλέον από παλαιότερα βιβλία έχουμε άμεσες άναφορές ότι στον Ταξιάρχη ύπήρχαν κώδικες καί έγγραφα σπουδαία, πού τά είδαν παλαιότεροι έρευνητές.

Ο Γ.Σ. Παρασκευαϊδης μέ μελέτη του γιά τόν Ταξιάρχη πού δημοσίευσε στό περιοδικό «Λεσβιακά» τό 1966 άναφέρει χαρακτηριστικά τά παρακάτω: «... στό συνοδικό τής εκκλησίας μαζί μέ άλλα επίσης έγγραφα καί χειρόγραφα εκκλησιαστικά βιβλία, καθώς καί ένα άρχαίο χειρόγραφο ευαγγέλιο σέ μεμβράνη, λίγο λειψό στην άρχή, **πού σήμερα δέ σώζεται**.. Έκτός αν έχουν μεταφερθει στην Καλλονή. Τά θυμούμαι από παιδί, μαθητής του Γυμνασίου, **πού μου τάδειχνε ό πατέρας μου**, χρόνια έπίτροπος του ναού...».

Άλλη μαρτυρία: τό 1938 στό περιοδικό «Δελτίον τής Ίερās Μητροπόλεως Μηθύμνης» δημοσιεύθηκε ένα σπουδαίο έγγραφο του 1661, μέ τό όποιο θά ασχοληθούμε στό επόμενο τεύχος του περιοδικού μας. Τότε, προλογίζοντας τήν εκδοσή αυτή, ό τότε μητροπολίτης Διονύσιος έγραφε, όπως μάς άναφέρει στό ίδιο άρθρο του ό Γ.Σ. Παρασκευαϊδης: «Τό έγγραφο τουτο, εύρεθέν έσχάτως, μάς άπεστάλη... αποτελεί τήν μοναδικήν μέχρι σήμερα πηγήν τής ιστορίας του προσκυνηματος τών Ταξιαρχών. Έξ αυτού, ως καί έξ ενός άλλου **εγγράφου, τό όποϊον είδομεν καί άνεγνώσαμεν πρό έτών** εντός του ιεροϋ τής εκκλησίας καί **τό όποϊον δέν άνευρέθη δυστυχώς...**».

Όστε καταλήγουμε στό συμπέρασμα από αυτές τίς μαρτυρίες αλλά καί από άλλες, πού δέν κρίνω σκόπιμο νά τίς άναφέρω όλες, ότι ύπήρχαν πολλά καί σπουδαία έγγραφα στό προσκύνημα του χωριού μας. Πού βρίσκονται τώρα αυτά; χάθηκαν; ύπάρχουν; μεταφέρθηκαν άλλου; Μόνο αν μπορούσαμε νά καταγράψουμε τί ύπάρχει σήμερα στό μοναστήρι θά είμαστε σέ θέση νά ξέρουμε τί χάθηκε ώστε νά τό ζητήσουμε άλλου ή νά τό θεωρήσουμε ως όριστική άπώλεια. Γι' αυτό επιβάλλεται νά γίνει μία προσεχτική καταγραφή τών ντοκουμέντων πού ενδεχομένως σώζονται στό μοναστήρι, καί αν χρειαστεί νά γίνει καί φωτογράφησή τους, όπως κάνουμε γιά τίς άλλες συλλογές ώστε νά διαφυλαχθούν καί νά σωθούν από τή φθορά του χρόνου καί τίς άλλες άπειλές.

Βέβαια στό σημερινό μας άρθρο δέν συνεχίσαμε κατά τόν ίδιο τρόπο τήν εξέταση τών ιστορικών στοιχείων του χωριού μας αλλά νομίζω ότι επιβάλλεται νά άρχίσουμε νά ζητάμε πληροφορίες από πρώτο χέρι: καί ως τέτοια πηγή, καθώς είπαμε καί παραπάνω, θεωρούμε τό μοναστήρι του Ταξιάρχη καί απ' αυτό πρέπει νά ξεκινήσουμε. Πρός αυτή τήν κατεύθυνση ύπήρξε γόνιμη ή τελευταία έπίσκεψή μου στό χωριό τόν Οκτώβριο, γιατί είχα τήν εύκαιρία, σέ συνεργασία μέ τούς άρμόδιους στα εκκλησιαστικά πράγματα, νά διαπιστώσω μία βιβλιοθήκη μέ πολύτιμα βιβλία πού φυλάσσεται στον Ταξιάρχη. Θεωρώ ότι είναι πολύ νωρίς γιά νά γράψω λεπτομέρειες γιατί θά απαιτηθεί περαιτέρω έρευνα, ώστε νά έχουμε πλήρη εικόνα του όλου θέματος. Πάντως εκείνο πού πρέπει νά τονισθει γιά μία ακόμη φορά είναι ότι όλοι, καθώς μέ τόν τρόπο του, πρέπει νά συνεισφέρουμε ώστε νά διαφυλαχθει ή ιστορική μνήμη ως αποτέλεσμα τής διάσωσης τών ντοκουμέντων πού τήν έξασφαλίζουν καί τήν συντηρούν καί τά όποια έχουν γνωρίσει καί γνωρίζουν άκόμα στίς μέρες μας πολλές περιπέτειες από τήν άγνοια καί καχυποψία.

(συνεχίζεται)